

"Håltagningshistoria 1"

I HiB-INFO nr 2, 1993, började en artikelserie om håltagningshistoria och personerna som betytt mycket för utvecklingen. I detta nummer och två nummer framöver kommer flera stora entreprenörer, några sedermera även tillverkare av maskiner och verktyg, Bror Österman, Arne Thielen, Owe Persson och Ulf Rönnqvist att berätta om sin start, vad som hänt, utveckling m m. Men för att det skall bli jämvikt har vi bett Gunnar Landborg och Bengt Ivarsson skriva förord, så att personerna bakom har chansen att belysas. Bror Österman och Arne Thielen är äldst. Bror startade sitt företag Hålmeter före de andra, och får därför äran, tillsammans med Arne, på nästa uppslag, att inleda.

Förord

Jag har under många år haft förmånen att samarbeta med pionjärerna inom håltagningen i Stockholm. Det är alltid svårt att ge ett neutralt utlåtande om personer man känner väl, då det är lätt att man färgar det med sina personliga intryck, hur personkemin stämmer och om man har haft några konflikter.

Jag lärde känna Bror Österman 1975, och har samarbetat med honom sedan dess. Det är nog många fler än jag som upplever Bror som en varm och vänlig person, en som alltid ställer upp oavsett tid på dygnet. Jag minns speciellt en fredagskväll (när Bror ägde Ess-Diam) och golvsågen gick sönder. Vid 23-tiden på kvällen ringde jag Bror, och han tog taxi till firman och hyrde ut en golvsåg så att vi kunde fortsätta!

Vi är nog många entreprenörer som startat med Brors hjälp och hans moraliska stöd. Brors kreativitet har utvecklat branschen och underlättat mycket av det tunga jobb som är håltagarnas vardag.

En återblick på min tid inom håltagningsbranschen

Utvecklingen har varit explosiv under de 28 år jag varit med. Folk på arbetsplatserna har blivit medvetna om alla skador de kan utsätta sig för, t ex av damm och buller. Detta har föranlett att våra metoder blivit uppskattade. Vi har försökt skraddarsy verktyg för olika byggobjekt. T ex har vi tagit fram en borrkrona med hårdmetallskär för håltagning i kloasongväggar och blandbjälklag. Kronorna tillverkas i dim 35 mm/450 mm och är patentskyddade. En utveckling av ovanstående borrkronor med baksug gjorde det möjligt att med samma dimensioner borra torrt i tegelväggar. Baksugsutrustningen är också patenterad.

Bror Österlund, idag 69 år.

Ett av de starkaste minnena från min tid som håltagningsentreprenör är trots allt "Norrmalmstorgsdramat" i slutet av augusti 1973. Vid den tiden var de nya håltagningsmetoderna inte så kända hos allmänheten.

Hela händelsen kom sedan att kallas "Norrmalmstorgssyndromet", detta med anledning av vänskapen mellan vissa i gisslan och deras motståndare som utvecklades under den långa tid de var inlåsta tillsammans under svåra förhållanden.

Ordet "Norrmalmstorgssyndromet" används numer vid liknande händelser över hela världen.

En redogörelse för vår närvaro vid Norrmalmstorgsdramat

Under pågående drama sände TV rapporter så gott som varje timme och jag liksom alla andra var orolig för gisslan.

När jag en eftermiddag satt hemma i bostaden och utförde kontorsgöromål hade jag TV:n på för att följa utvecklingen på Norrmalmstorg. Plötsligt får jag höra Bo Holmström (TV-reportern) säga att polisen beslutat sig för att bila upp ett hål genom valvet, så att förnödenheter kunde sändas ned till de instängda. Jag tyckte metoden verkade helt galen, då det fanns både automatvapen och sprängdeg inne i valvet. Därför ringde jag upp polisen och blev skickad till en sambandscentral som fanns på platsen.

Min första kontakt blev kriminalinspektör Wincent Lange. Han lovade att återkomma när jag förklarade metoden för håltagning. Då jag inte hört något ifrån dem på en god stund förstod jag att de kontrollerade vad vi var för ett företag. (Efter upplösningen hörde jag att de fått in massor med tips som inte gick att ta på allvar.) Jag tog ny kontakt med Lange samt förklarade att mitt företag, Hålmeter AB, hade all håltagning åt Byggnadskonsortiet Kronoberg, som vid tillfället uppförde Byggnaderna A-, B- och C-husen åt polisen på Kungsholmen i Stockholm. Det var då Hålmeter AB kom in i dramat. Ett antal anställda

erbjöd sig frivilligt och på egen risk att vara med och hjälpa till.

Med en kärnborr gjordes de hål i kundvalvets tak som var nödvändiga för att förse de instängda med mat och dryck och för gasbeläggningen.

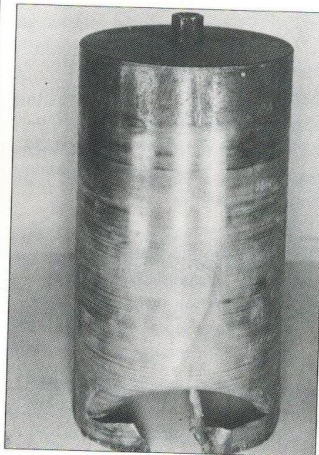
Arbetsplatsen kom att se litet annorlunda ut än vad man var van vid. Förutom polisledning och poliser var där personal från många statliga organisationer, men alla arbetade som en enda grupp. Vi var helt överens med polisledningen att inte ge pressen några intervjuer förrän allt var över.

Polisens önskemål var att få ett hål genom valvet, tillräckligt stort som transporthål. Det största vi kunde erbjuda då var dim 309 mm, kanske i minsta laget för upptagning av k-pist med magasin. Vår borrarutrustning var förutom borkronan, som var tillverkad av Ess Diamprodukter AB, den tidigare omnämnda BK 10 med 10 Hk motor.

Borringen fick ske i etapper genom de 570 mm tjocka bjälklaget för att inte någon stressituation skulle utlösa risk för gisslan. När vi precis bröt igenom valvet kom en varning från avlyssningen att vi måste ta betäckning, då sprängdeg hade applicerats vid kronan. Det enda som skadades vid sprängningen var borkronan. Numera kan den beskådas i poli-

sens tekniska museum på Kungsholmen, som även upptar annat från Norrmalmstorgsdramat. Många mindre hål borrades för insyn i valvet.

Alla hålen täcktes med skottsäkert glas och sandsäckar. Vid en kontroll av en sådan täckning blev en polis svårt skadad, då han fick en kula från k-pisten genom handen, och sedan upp genom käken.

När borrhylsan trängde ned genom taket sprängde Janne Olsson sönder den.

Med andra ord var det ingen ofarlig arbetsplats.

Ett av de stora ögonblicken var själva upptagningen av k-pisten från valvet, där jag själv fick medverka, liggande under filter för att inte synas från valvet. En repstump med krok på släpptes ned genom det stora borrhålet.

Medgörligheten från valvet kom först när FOA sprejade med K52 gas, då blev paniken stor hos Janne Olsson och Clark Olofsson. Efter detta var det hela så gott som över. Stora glädjescener utspelades, och vi fick återgå till ett normalare liv.

Vi som varit med blev avtackade med polisens medalj, som tack för god hjälp, av dåvarande landshövding Hjalmar Meer.

Personligen tror jag att håltagningsyrket fick en stor skjuts framåt efter ovanstående händelse.

Nedtecknat av Bror Österman i september 1993.

Bilder hämtade ur Stockholmspolisens verksamhetsberättelse 1973.

Kundvalvet. Genom det främre hålet sköt Janne Olsson det skott som svårt skadade polisman Olle Abramsson.